

# GRADSKA NASELJA HRVATSKE U POPISIMA STANOVNIŠTVA 1961.-2001.

Ivan Zupanc

Podjela stanovništva na gradsko i seosko proizlazi iz karaktera naselja u kojem ono živi, tj. pripadnosti gradskom ili seoskom naselju. Za definiranje grada koriste se razni kriteriji, ovisno i o struci koja vrši definiranje, dakako i o zemlji i njezinim obilježjima naseljenosti. Neke više zanima izgled, gustoća izgrađenosti, neke pravni tj. administrativni status, gradski način života, funkcije grada, centralitet naselja... (Marinović-Uzelac 2001; Vresk 2002). No, karakter naselja opet čini njegovo stanovništvo koje mu određuje veličinu, gustoću naseljenosti, funkcionalnu usmjerenost koja proizlazi iz strukture stanovništva prema djelatnosti itd. Stoga, geografi pri definiranju grada koriste više različitih kriterija odnosno varijabli. Diferenciranje naselja prema tipu/vrsti provode nacionalne statističke službe pojedinih zemalja. U nastavku donosimo pregled diferenciranja gradskih naselja na području današnje Hrvatske koje su provodile nadležne statističke službe<sup>1</sup>.

Za razliku od popisa 1948. (24 grada) i donekle 1953. (7 gradova i 59 gradskih općina), tadašnja statistika u Hrvatskoj, odnosno bivšoj Jugoslaviji pod utjecajem stručnih rasprava napušta administrativno-pravni kriterij za definiranje gradskog i seoskog stanovništva tj. prelazi na tzv. „samostalna naselja“ kao bazu za utvrđivanje gradskog i seoskog stanovništva (Krašovec 1974). Prelaskom na obradu popisnih podataka po naseljima, čemu je prethodio popis naselja u prosincu 1952. godine, stvoreni su uvjeti za diferenciranje naselja iako ne bez nedostataka. Naime, taj je popis

miješao geografski kriterij s administrativnim te nije imao jedinstvenu definiciju naselja za sve tadašnje republike (Ban 1970; Krašovec 1974). U vrijeme popisa 1948. na području Hrvatske bilo je 24 administrativna grada u rangu kotara (srezova), a „pojam naselja i njegovih karakteristika (zaselak, mahala, kolonija, usamljena kuća i sl.) nije ni u teoriji sasvim prečišćen...“ (uvod Popisa 1948., knjiga I, str. XXIII). U popisu iz 1953. primjenjena je opća definicija naselja prema kojoj je naselje „antropogeografska teritorijalna jedinica posebnog imena bez obzira na broj kuća“ s time

<sup>1</sup> O problematici definiranja gradova u stručnoj literaturi je relativno dosta pisano (Ban 1970; Centralna naselja i gradovi SR Hrvatske: geografska analiza 1976; Ginić 1967, 1972; Krašovec 1974; Macura 1954; Pokos 2002; Vresk 1979-80; Vresk 1982-83; Vresk 1992; Vresk 2002).

da se samostalnim naseljem smatra ono koje ima svoj posebni teritorij (atar) i svoju privredno-socijalnu samostalnost, a kao nesamostalna ona koja nemaju svoje područje, nego se nalaze u teritoriju nekog samostalnog naselja<sup>2</sup>. Neke su tadašnje republike (Slovenija) primjenjivale modificiranu i ponešto izmjenjenu definiciju naselja, no u Hrvatskoj je primjenjivana opća definicija (uvodna objašnjenja u Popisu stanovništva 1953, knjiga XIV, str. XXI-XXII).

Od popisa 1961. Hrvatska je, s obzirom na naseljski skup, u današnjem teritorijalnom opsegu<sup>3</sup> pa je popis bio jednako proveden na cijelom području čime je definira početna godina ove analize. Tako je prilikom obrade i publiciranja rezultata popisa iz 1961. izvršeno i grupiranje naselja prema tipu: gradska, seoska i mješovita. Za pripadnost naselja pojedinom tipu koristila se kombinacija dvaju kriterija: veličina naselja i udio (%) nepoljoprivrednog stanovništva<sup>4</sup> (tab. 1).

Primjenivši ove kriterije za svako naselje izdvojeno je ukupno 70 gradskih naselja u Hrvatskoj<sup>5</sup>. U tih 70 gradova živjelo je tada 1 280 119 stanovnika što je činilo 30,8% žitelja Hrvatske. S obzirom na ukupan broj naselja<sup>6</sup>, udio je iznosio 1,0%. Najviše je gradova bilo u veličinskom razredu 3000-9999 stanovnika (40 gradova i

Tab. 1. Model izdvajanja gradskih naselja u Hrvatskoj 1961. i 1971.

Veličina naselja (broj stanovnika)	Udio nepoljoprivrednog stanovništva
2 000 - 2 999	90% i više
3 000 - 9 999	70% i više
10 000 - 14 999	40% i više
15 000 i više	30% i više

Izvor: Popis stanovništva 1961., knjiga XII, Migraciona obeležja: rezultati za naselja, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1966.

Popis stanovništva i stanova 1971., knjiga IX, Stanovništvo: migraciona obeležja: rezultati po naseljima i opštinama, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1973.

202 705 st.). Koprivnica, Đakovo, Požega i Virovitica bili su u kategoriji 10 000-14 999 s ukupno 51 287 „građanske populacije“. No najviše gradske populacije živjelo je u naseljima većim od 15 000 stanovnika (999 395 u 15 gradova). Najmanje gradsko naselje bilo je Ravna Gora (2021), zatim Novi Vinodolski (2075), Omiš

<sup>2</sup> Prema tadašnjoj definiciji i nazivlju samostalnim naseljima su smatrani: gradovi, varoši, varošice, trgovišta, sela i samostalne naseobine (kolonije), a nesamostalnim: zaseoci, mahale, dijelovi grada, pustare, salaši, majuri i usamljene kuće (uvodna objašnjenja Popisa 1953, knj. XIV, str. XXII).

<sup>3</sup> Godine 1954. pripojen je Hrvatskoj dio Zone B Slobodnog teritorija Trsta (općine Buje, Novigrad i Umag s ukupno 17 888 stanovnika u vrijeme registracije stanovništva 31. ožujka 1956), a korekcije granice s pripadnošću pojedinih naselja uslijedile su i 1956. pa je pet statističkih naselja (prema popisu iz 1953. godine, 1014 stanovnika) s pripadajućim dijelovima naselja (14 zaseoka) iz općine Buzet pripojeno Sloveniji, a naselje Bušević (331 st. 1953. godine) izdvojeno je iz BiH i pripojeno Hrvatskoj (Popis stanovništva 1953, knj. XIII; Sl. list FNRJ 15/1956; Sl. list FNRJ 51/1956).

<sup>4</sup> Uvodne napomene Popisa 1961., knj. XII. Taj model predstavlja modificiranu verziju Macurine sheme iz 1954. godine (Macura 1954).

<sup>5</sup> Kategorizacija naselja prema tipu s odgovarajućom oznakom (G=gradsko, M=mješovito i S=seosko) objavljena je u knjizi XII Popisa 1961.

<sup>6</sup> Ukupan broj statističkih naselja nije bilo lagano definirati. Prema podacima Statističkog ljetopisa RH iz 2007. broj naselja na dan popisa 1961. bio je 6677 (SLJR-07, str. 86). U uvodnim objašnjenjima Popisa 1961. (usp. knj. X, str. XVIII, knj. XII, str. XVII) stoji podatak o 6757 naselja, a u analitičkim tabelama podatak o 6743 naselja (usp. knj. X, str. XXII, knj. XII, str. XXIV). O čemu se zapravo radi? Podatak o 6677 naselja preuzet je vjerojatno iz Korenčićevog priručnika jer su podaci o broju naselja za sve ostale popise (osim za 1953) zaključno s onim iz 1971. identični (usp. Korenčić, str. 23 i SLJR-07, str. 86). Ukupan broj statističkih naselja u vrijeme popisa 1961. iznosio je 6763. (izbrojano prema knj. X). No, šest naselja bilo je bez stalnog stanovništva tako da sada dolazimo do navedene brojke od 6757 naselja u kojima se obitavalo (iako se greškom navodi da ta brojka uključuje i naselja koja nemaju stalnog stanovništva u Popisu 1971., knjiga VII, str. XVI). Nadalje, kao što smo napomenuli, naselje Zagreb popisano je u 11 dijelova, a Rijeka i Split u tri. Ukoliko ih tretiramo kao tri naselja, dolazimo do brojke od 6749, odnosno 6743 naselja (bez tzv. „mrtvih sela“).

Tab. 2. Model izdvajanja gradskih naselja

Veličina (broj stanovnika)	1961.				1971.			
	Broj gradova	%	Broj stanovnika	%	Broj gradova	%	Broj stanovnika	%
2 000 - 2 999	11	15,7	26 732	2,1	21	20,4	50 123	2,8
3 000 - 9 999	40	57,1	202 705	15,8	58	56,3	303 753	16,7
10 000 - 14 999	4	5,7	51 287	4,0	5	4,9	57 806	3,2
15 000 i više	15	21,4	999 395	78,1	19	18,4	1 404 232	77,3
<b>Ukupno</b>	<b>70</b>	<b>100,0</b>	<b>1 280 119</b>	<b>100,0</b>	<b>103</b>	<b>100,0</b>	<b>1 815 914</b>	<b>100,0</b>

Izvor: Popis stanovništva 1961., knjiga XII, Migraciona obeležja: rezultati za naselja, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1966.

Popis stanovništva i stanova 1971., knjiga IX, Stanovništvo: migraciona obeležja: rezultati po naseljima i opštinama, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1973.

(2171), Sesvete (2358) i Glina (2412). Zagreb je u tadašnjim granicama brojio 430 802 stanovnika i statistički je bio podijeljen u 11 dijelova, dok su Rijeka i Split bili podijeljeni u tri dijela.

Model koji je primjenjen u popisu 1961., korišten je i u idućem popisu 1971. godine. Naselja prema tipologiji G-M-S objavljena su u knjizi IX Popisa 1971. Broj gradova u Hrvatskoj povećao se na 103, a svi gradovi iz prethodnog popisa su zadržali status. Povećao se i udio gradskog stanovništva na 41,0% (1 815 914 stanovnika). Najmanji grad bio je Galižana (2030), zatim Vrbovsko (2037), Ravna Gora (2057), Bakar (2097), Klis (2176) itd. Više od polovice gradova i dalje se nalazi u razredu 3000-9999 (58 ili 56,3%). U razredu 10 000-14 999 sada je pet gradova: Kutina, Borovo, Nova Gradiška, Čakovec i Petrinja, a gradsko stanovništvo najbrojnije je

u gradovima s preko 15 000 stanovnika čiji udio iznosi 77,3% (tab. 2). Naseljski skup za potrebe popisa 1971. iznosio je 6688 naselja<sup>7</sup> iz čega proizlazi da je udio naselja gradskih obilježja povećan na 1,5%.

Popis iz 1981. godine napustio je dotadašnju praksu izdvajanja gradskih naselja. Umjesto toga, oznaku „G“ dobila su naselja na temelju odluka općinskih službi<sup>8</sup>. Na taj je način izdvojeno 214 gradova u kojima je popisano 2 337 622 stanovnika ili 50,8% ukupnog stanovništva Hrvatske. Neke su općine velikom broju svojih naselja dodijelile status grada. Tako je primjerice u općini Split bilo 12 gradova, u općini Makarska 10 od ukupno 17 naselja, na Braču 9 gradova, u općini Korčula 8 i općini Opatija 7. Čak 90 ili 42,1% tako proglašeni gradskih naselja imalo je manje od 2000 stanovnika! Najmanje takvo naselje bilo je Divulje

<sup>7</sup> Prema podacima iz uvoda Popisa 1971. naseljski skup razlikuje se od našeg izračuna i iznosi 6690 naselja zajedno s naseljima koja nemaju stalnog stanovništva (knj. VII, str. XVI). Statistički ljetopis RH 2007. donosi pak podatak o 6666 naselja. Prema našem izračunu na temelju podataka po naseljima iz knj. VII Popisa 1971. i Imenika naselja SR Hrvatske, stanje 1. siječnja 1971. naseljski skup iznosio je 6688 naselja od čega 22 bez stalnog stanovništva.

<sup>8</sup> Gradska naselja postaju ona koja su odgovarajućim pravnim aktom ili dogovorom nadležne društveno-političke zajednice u tadašnjim SR ili SAP, važećim u momentu popisa, utvrđena kao gradska (Štambuk 1983; Marinović-Uzelac 2001).

sa svega 58 stanovnika, zatim Koločep (144 st.), Medveja (175), Podaca (184), Lovište (196) itd. S obzirom na ukupan broj naselja<sup>9</sup> udio gradova iznosio je 3,2%. Ovakav model nije zadovoljio potrebe geografske struke pa su neki autori kreirali model s četiri varijable na temelju kojeg je izdvojeno 100 gradskih naselja (Vresk 1982-83).

Popis stanovništva 1991. nije donio bitne promjene. Kriterij je ostao isti, pa je tako proglašeno 204 grada. Čak 202 gradskih naselja zadržalo je svoj status iz 1981., a 12 je izgubilo status grada. Novoproglašeni gradovi bili su Konjščina<sup>10</sup> i Krvavica. Udio gradskog stanovništva popeo se na 54,3% (2 597 205 st.), a udio gradskih u ukupnom broju naselja 3,0% (naseljski skup iznosio je 6 694 naselja uz 66 „mrtvih sela“). Klub najmanjih gradova predvodile su ponovno Divulje (32 st.), Koločep (148), Krvavica (175), Medveja (177) i Plitvica selo (192). Čak 69 ili 33,8% gradova imalo je manje od 2000 stanovnika.

Teritorijalni ustroj Hrvatske bitno je izmijenjen krajem 1992., odnosno početkom 1993. godine. Osnovano je 419 općina i 69 gradova (NN 90/92; SLJRH-07, Klarić 1996). Status grada dobila su 20 sjedišta županija te još 49 naselja. Zakonom o lokalnoj samoupravi i upravi (NN 90/92, čl. 4) saznajemo definiciju i uvjete za status grada:

„Grad je jedinica lokalne samouprave u kojoj je sjedište tijela županije i predstavlja prirodnu, urbanu, gospodarsku i društvenu cjelinu. Iznimno, u sastav grada, pored užeg gradskog područja, mogu biti uključena i prigradska naselja koja s gradom čine prirodnu gospodarsku i društvenu cjelinu povezanu svakodnevnim potrebama stanovništva koje su lokalne važnosti. Pored

gradova iz stavka 1. ovoga članka grad je svako mjesto koje ima više od 10.000 stanovnika. Iznimno, gdje za to postoje posebni razlozi (povijesni, gospodarski, geoprometni) gradom se može zakonom proglasiti i mjesto koje ne zadovoljava uvjete iz odredaba stavka 1. i 2. ovoga članka.“

Nakon toga, najveća promjena administrativno-teritorijalne organizacije uslijedila je 1997. kada je broj gradova povećan na 122, a broj općina na 415 (NN 10/97). Godine 1998. Općina Trilj promijenila je status u Grad Trilj (NN 68/98). Time se broj gradova u trenutku popisa 2001. godine zaustavio na 123 (uz 423 općine). U tih 123 grada popisano je 3 065 590 stanovnika što je činilo 69,1% ukupne populacije. U naseljima-sjedištima administrativnih gradova živjelo je 2 269 827 stanovnika. Valja istaknuti da su automatizmom status grada dobila 20 županijskih sjedišta, među kojima i Krapina (4647 st.), Pazin (4986) i Gospić (6088) s manje od 10 000 stanovnika. Od ukupno 123 grada-sjedišta, samo 37 je imalo više od 10 000 stanovnika, među kojima 17 županijskih sjedišta. Iz toga proizlazi da je 83 naselja dobilo iznimno status grada, prema „posebnim razlozima“<sup>11</sup>. Među njima npr. i Čabar sa svega 511 stanovnika, Rab (554), Klanjec (562), Skradin (619), Vrlika (959); ukupno 19 ih nije imalo niti 2000 stanovnika. Od toga, 56 gradova ne prelazi 10 000 stanovnika ni s ostalim naseljima koja su obuhvaćena u administrativno područje grada. Zanimljivo je istaknuti da su Kastav, Trilj i Vrlika u promatranim popisnim godinama, po prvi puta dobili status grada. Prilikom popisa 2001., u 123 grada bilo je uključeno ukupno

<sup>9</sup> Ukupan broj statističkih naselja 1981. prema popisu iznosio je 6659, no valja napomenuti da je od toga Zagreb bio podijeljen u 10 dijelova i da je bilo 33 naselja bez stalnih stanovnika. Dakle broj naselja bio je 6650, a živjelo se u njih 6617. Statistički ljetopis RH za 2007. donosi brojku od 6567 naselja (SLJRH-07, str. 86). Provjerom u imenik naselja 1981. potvrdili smo naš izračun uz razliku što se u imeniku naselja navodi i naselje Selnica u općini Velika Gorica kojeg u popisu 1981. nema (usp. Popis 1981, Dokumentacija 553, str. 6 i Sistematski imenik naselja, stanje 31. ožujka 1981, str. 95).

<sup>10</sup> Naselje Konjščina nastalo je između popisa 1981. i 1991. izdvajanjem iz Donje Konjščine.

<sup>11</sup> Nakon provedbe popisa, prema novom Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01) definicija grada je neznatno izmijenjena: „Grad je jedinica lokalne samouprave u kojoj je sjedište županije te svako mjesto koje ima više od 10.000 stanovnika, a predstavlja urbanu, povijesnu, prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu. U sastav grada kao jedinice lokalne samouprave mogu biti uključena i prigradska naselja koja s gradskim naseljem čine gospodarsku i društvenu cjelinu te su s njim povezana dnevnim migracijskim kretanjima i svakodnevnim potrebama stanovništva od lokalnog značenja. Iznimno, gdje za to postoje posebni razlozi (povijesni, gospodarski, geoprometni), gradom se može utvrditi i mjesto koje ne zadovoljava uvjete iz stavka 1. ovoga članka.“

2630 naselja (dakle uz 123 sjedišta još 2507 naselja od čega 36 bez stalnih stanovnika), što iznosi 38,9% naselja RH<sup>12</sup>. Neki su gradovi obuhvaćali samo jedno statističko naselje (Grad Pula, Grad Biograd na moru), a neki mnogo više (Grad Ozalj 97, Grad Samobor 78, Grad Buzet i Grad Zagreb 70).

Nakon posljednjeg popisa, još četiri općine dobile su status grada: Vodnjan 2003. godine, a Ku-

tjevo, Otok (kod Vinkovaca) i Sveta Nedelja (kod Samobora) 2006. godine (NN 107/03; NN 86/06). Gradovi Čakovec, Šibenik, Pag, Nin, Poreč, Rab, Vodice i Županja smanjili su opseg izdvajanjem nekih naselja iz kojih su se redom oformile nove općine<sup>13</sup>. Uvažavajući navedene promjene, broj administrativnih gradova dosegao je brojku od 127 te u njima prema popisu iz 2001. živi 3 086 919 (69,6%) „građana“.

## Zaključak

Kriterij koji je korišten u popisima 1961. i 1971. nije bio bez nedostataka, no ipak je koristio određene stručno utemeljene kriterije. Uslijedila su dva popisa, 1981. i 1991. u kojima je statistika odustala od statistički definirane tipologije, da bi se prilikom posljednjeg popisa 2001. ponovno gradovi definirali isključivo administrativnom podjelom zemlje. Svaki od navedenih kriterija treba kritički sagledavati, ali i u kontekstu vremena u kojima su primjenjivani. Od ukupno 232 grada koja se javljaju u ovih pet popisa, svega su 63 naselja kontinuirano imala status grada u svih pet popisa bez obzira na kriterije (tab. 3). Stručnjacima je na volju da odabirom više kriterija sami definiraju što je to gradsko naselje.

Tab. 3. Gradovi u Hrvatskoj 1961.-2001. prema popisima stanovništva

Grad	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
BAKAR		+	+	+	+
BAŠKA			+	+	
BAŠKA VODA			+	+	
BEDEKOV-ČINA		+	+	+	
BELI MANASTIR	+	+	+	+	+
BELIŠĆE	+	+	+	+	+
BENKOVAC		+	+	+	+
BIOGRAD NA MORU		+	+	+	+
BJELOVAR	+	+	+	+	+
BLATO			+	+	
BOL			+	+	
BOROVO	+	+	+	+	
BOTINEC		+			
BRELA*			+	+	

Grad	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
BUJE			+	+	+
BUZET			+	+	+
CAVTAT			+	+	
CRES			+	+	+
CRIKVENICA	+	+	+	+	+
ČABAR			+	+	+
ČAKOVEC	+	+	+	+	+
ČAZMA			+	+	+
DARDA			+	+	
DARUVAR	+	+	+	+	+
DELNICE	+	+	+	+	+
DIVULJE			+	+	
DONJA KONJŠČINA			+		
DONJA STUBICA			+	+	+

<sup>12</sup> Zanimljivo je napomenuti da je sjedište Grada Kaštela u Kaštel Sućurcu (6236 st.) od kojeg je nešto veće naselje Kaštel Stari (6448).

<sup>13</sup> Iz Grada Čakovca izdvojeno je naselje Pribislavec (NN 92/01), iz Grada Šibenika naselje Bilice (83/02), iz Grada Paga naselja Gajac, Kolan i Mandre (NN 25/03), iz Grada Nina naselja Poljica i Vrsi, iz Grada Poreča naselja Frata, Gedići, Perci, Rošini, Tar i Vabriga, iz Grada Raba naselje Lopar, iz Grada Vodica naselje Tribunj, te iz Grada Županje naselje Štitar (NN 86/06).

Grad	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
DONJI LAPAC			+	+	
DONJI MIHOLJAC			+	+	+
DRAŠNICE			+	+	
DRNIŠ	+	+	+	+	+
DRVENIK			+	+	
DUBROVNIK	+	+	+	+	+
DUGA RESA	+	+	+	+	+
DUGI RAT			+	+	
DUGO SELO		+	+	+	+
DUGOPOLJE		+			
DVOR			+	+	
ĐAKOVO	+	+	+	+	+
ĐURĐENO-VAC	+	+	+	+	
ĐURĐEVAC			+	+	+
FAŽANA			+	+	
GALIŽANA		+			
GAREŠNICA		+	+	+	+
GLINA	+	+	+	+	+
GOSPIĆ	+	+	+	+	+
GRAČAC		+	+	+	
GRADAC			+	+	
GRUBIŠNO POLJE			+	+	+
GVOZD*			+	+	
HRVATSKA KOSTAJNICA*		+	+	+	+
HVAR			+	+	+
IČIĆI			+	+	
IGRANE			+	+	
IKA			+	+	
ILOK			+	+	+
IMOTSKI		+	+	+	+
IVANEC			+	+	+
IVANIĆ-GRAD*		+	+	+	+
JASENOVAC			+	+	
JASTREBARSKO		+	+	+	+
JELSA			+	+	
KARLOBAG			+	+	
KARLOVAC	+	+	+	+	+
KASTAV					+

Grad	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
KAŠTEL GOMILICA			+	+	
KAŠTEL KAMBELOVAC			+	+	
KAŠTEL LUKŠIĆ		+	+	+	
KAŠTEL NOVI			+	+	
KAŠTEL STARI		+	+	+	
KAŠTEL SUČURAC			+	+	+
KAŠTEL ŠTAFILIĆ			+	+	
KISTANJE			+	+	
KLANJEC			+	+	+
KLIS	+	+			
KNIN	+	+	+	+	+
KOLOČEP			+	+	
KOMIŽA			+	+	+
KONJŠČINA				+	
KOPRIVNICA	+	+	+	+	+
KORČULA	+	+	+	+	+
KORENICA*			+	+	
KOTORIBA			+	+	
KRALJEVICA		+	+	+	+
KRAPINA	+	+	+	+	+
KRAPINSKE TOPLICE			+	+	
KRIŽEVCI	+	+	+	+	+
KRK			+	+	+
KRVAVICA				+	
KUČIŠTE			+		
KUTINA	+	+	+	+	+
KUTJEVO			+	+	
LABIN	+	+	+	+	+
LASTOVO			+	+	
LEPOGLAVA			+	+	+
LIČKI OSIK		+	+	+	
LIPIK			+	+	+
LOPUD			+	+	
LOVIŠTE			+		
LOVRAN	+	+	+	+	
LUSBREG			+	+	+
LUMBARDA			+		

Grad	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
MAKARSKA	+	+	+	+	+
MALI LOŠINJ	+	+	+	+	+
MALINSKA			+	+	
MATULJI		+	+	+	
MEDULIN			+	+	
MEDVEJA			+	+	
METKOVIĆ	+	+	+	+	+
MILNA (na Braču)			+		
MORAVICE*			+	+	
MOŠČENIČKA DRAGA			+	+	
MURSKO SREDIŠĆE			+	+	+
NAŠICE	+	+	+	+	+
NEDELIŠĆE		+			
NIN			+	+	+
NOVA GRADIŠKA	+	+	+	+	+
NOVALJA					+
NOVI MAROF			+	+	+
NOVI VINODOLSKI	+	+	+	+	+
NOVIGRAD (u Istri)			+	+	+
NOVIGRAD (kod Zadra)			+	+	
NOVOSELEC			+	+	
NOVSKA	+	+	+	+	+
NUŠTAR		+			
OBROVAC			+	+	+
OGULIN	+	+	+	+	+
OKUČANI			+	+	
OMIŠ	+	+	+	+	+
OPATIJA	+	+	+	+	+
OPUZEN			+	+	+
ORAHOVICA	+	+	+	+	+
OREBIĆ			+	+	
OROSLAVJE		+	+	+	+
OSIJEK	+	+	+	+	+
OTOČAC	+	+	+	+	+
OZALJ			+	+	+
PAG		+	+	+	+
PAKRAC	+	+	+	+	+
PAZIN	+	+	+	+	+

Grad	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
PERUŠIĆ			+	+	
PETRINJA	+	+	+	+	+
PLAŠKI		+	+	+	
PLETERNICA		+	+	+	+
PLITVICA SELO**			+	+	
PLOČE*	+	+	+	+	+
PODACA			+	+	
PODGORA			+	+	
PODSTRANA			+	+	
POPOVAČA			+	+	
POREČ	+	+	+	+	+
POSTIRA			+		
POVLJA			+		
POŽEGA*	+	+	+	+	+
PREGRADA			+	+	+
PREKO			+	+	
PRELOG			+	+	+
PUČIŠĆA			+	+	
PULA	+	+	+	+	+
RAB			+	+	+
RABAC			+	+	
RAŠA	+	+	+	+	
RAVNA GORA	+	+			
RIJEKA	+	+	+	+	+
ROVINJ	+	+	+	+	+
SAMOBOR	+	+	+	+	+
SAVUDRIJA			+	+	
SELCE			+	+	
SENJ	+	+	+	+	+
SESVETE	+	+	+	+	
SINJ	+	+	+	+	+
SISAK	+	+	+	+	+
SIVERIĆ			+	+	
SKRADIN			+	+	+
SLATINA*	+	+	+	+	+
SLAVONSKI BROD	+	+	+	+	+
SLUNJ			+	+	+
SOLIN			+	+	+
SPLIT	+	+	+	+	+
SPLITSKA			+		
SRAČINEC		+			

Grad	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
STARI GRAD			+	+	+
STARO PETROVO SELO			+	+	
STOBREČ			+	+	
STON			+	+	
STUBIČKE TOPLICE			+	+	
SUMARTIN			+		
SUPETAR			+	+	+
SUTIVAN			+		
SVETI IVAN ZELINA*			+	+	+
ŠIBENIK	+	+	+	+	+
TOPUSKO			+	+	
TRILJ					+
TRNOVEC*		+			
TROGIR	+	+	+	+	+
TUČEPI			+	+	
UMAG	+	+	+	+	+
VALPOVO	+	+	+	+	+
VARAŽDIN	+	+	+	+	+
VARAŽDINSKE TOPLICE			+	+	+
VELA LUKA		+	+	+	
VELIKA			+	+	
VELIKA GORICA		+	+	+	+
VIGANJ			+		
VINEŽ			+	+	

Grad	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.
VINKOVCI	+	+	+	+	+
VIROVITICA	+	+	+	+	+
VIS			+	+	+
VIŠNJEVAC		+			
VODICE		+	+	+	+
VODNJAN	+	+			
VOJNIĆ			+	+	
VRANJIC			+	+	
VRBOSKA			+		
VRBOVEC			+	+	+
VRBOVSKO		+	+	+	+
VRGORAC			+	+	+
VRLIKA					+
VRPOLJE			+	+	
VRSAR			+	+	
VUKOVAR	+	+	+	+	+
ZABOK		+	+	+	+
ZADAR	+	+	+	+	+
ZAGREB	+	+	+	+	+
ZAOSTROG			+	+	
ZAPREŠIĆ	+	+	+	+	+
ZLARIN			+	+	
ZLATAR					+
ZLATAR-BISTRICA*			+	+	
ŽIVOGOŠĆE			+	+	
ŽUPANJA	+	+	+	+	+

\*Naselja koja su u pojedinim popisima kada su imala status grada nosila drugo ime: Botinec (1971. Botinec Stupnički), Brela (1981. Donja Brela), Gvozd (1981, 1991. Vrginmost), Hrvatska Kostajnica (1971, 1981, 1991. Kostajnica), Ivanić Grad (1971, 1981. Ivanić Grad), Korenica (1981, 1991. Titova Korenica), Moravice (1981, 1991. Srpske Moravice), Ploče (1981. Kardeljevo), Požega (1961, 1971, 1981. Slavonska Požega), Slatina (1961, 1971, 1981, 1991. Podravska Slatina), Sveti Ivan Zelina (1981. Zelina), Trnovec (1971. Trnovec Bartolovečki), Zlatar-Bistrica (1981. Zlatar Bistrica).

Imena naselja navedena su prema posljednjem popisu 2001. Podaci o drugom nazivu pojedinog grada/naselja odnose se samo na godine u kojima je naselje imalo status grada.

\*\*Naselje Plitvica Selo nastalo je između popisa 1981. i 1991. izdvajanjem iz naselja Plitvica koje je prestalo postojati. Drugi dio područja naselja Plitvica pripojen je naselju Jezerce.

Izvor: Popis stanovništva 1961., knjiga XII, Migraciona obeležja: rezultati za naselja, SZS, Beograd, 1966.

Popis stanovništva i stanova 1971., knjiga IX, Stanovništvo: migraciona obeležja: rezultati po naseljima i opštinama, SZS, Beograd, 1973.

Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u 1981. godini, Tabela 193., Uporedni pregled broja stanovnika i domaćinstava 1948, 1953. i 1981. i stanova 1971. i 1981., Rezultati po naseljima, Beograd, 1986.

Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 31. ožujak 1991., Stanovništvo prema narodnosti po naseljima, Dokumentacija 881, Zagreb, 1992.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001., Stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, Statistička izvješća 1167, Zagreb, 2003.



## Literatura:

- Ban, M. (1970): Naselja u Jugoslaviji i njihov razvoj u periodu 1948-1961., Institut društvenih nauka-Centar za demografska istraživanja, Beograd.
- Centralna naselja i gradovi SR Hrvatske: geografska analiza (ur. Crkvenčić, I.), Školska knjiga, Zagreb, 1976.
- Ginić, I. (1967): Neke demografske karakteristike urbanizacije u Jugoslaviji, Stanovništvo 3, 180-185.
- Ginić, I. (1972): Koncentracija stanovništva u gradovima Jugoslavije, Stanovništvo 1-2, 14-29.
- Klarić, Z. (1996): Teritorijalno-politička organizacija i centralno-mjesni sustav Hrvatske, u: I. Hrvatski geografski kongres: geografija u funkciji razvoja Hrvatske, 12. i 13. listopada 1995., zbornik radova (ur. Pepeonik, Z.), Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb, 29-41.
- Korenčić, Mirko (1979): Naselja i stanovništvo SR Hrvatske 1857-1971, JAZU, Zagreb.
- Krašovec, S. (1974): Tri sastanka o razgraničenju gradskog i seoskog stanovništva, Stanovništvo 3-4, 1-2, 59-87.
- Macura, M. (1954): Kriterijum za razgraničenje gradskog i seoskog stanovništva, Statistička revija 3-4, 371-377.
- Marinović-Uzelac, A. (2001): Prostorno planiranje, Dom i svijet, Zagreb.
- Pokos, N. (2002): Metodologija izdvajanja seoskog stanovništva, njegov raspored i popisne promjene 1953.-2001., u: Prostor iza: kako modernizacija mijenja hrvatsko selo (ur. Štambuk, M., Rogić, I., Mišetić, A.), Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, 31-56.
- Štambuk, M. (1983): Promjene u sociodemografskoj strukturi seoskog stanovništva, Sociologija sela 79-81, 25-37.
- Vresk, M. (1979-80): Gradovi SR Hrvatske i njihove okolice: problem definiranja gradova i gradskih regija, Geografski glasnik 41-42, 61-70.
- Vresk, M. (1982-83): Neka obilježja urbanizacije SR Hrvatske 1981. godine, Radovi GO 17-18, 39-53.
- Vresk, M. (1992): Urbanizacija Hrvatske 1981-1991.: osnovni indikatori stupnja, dinamike i karakteristika urbanizacije, Geografski glasnik 54, 99-116.
- Vresk, M. (2002): Grad i urbanizacija: osnove urbane geografije, Školska knjiga, Zagreb.

## Izvori:

- Imenik naselja SR Hrvatske, stanje 1. siječnja 1971., Republički zavod za statistiku SR Hrvatske, Zagreb, 1971.
- Konačni rezultati popisa stanovništva od 15 marta 1948 godine, knjiga I, Stanovništvo po polu i domaćinstva, Savezni zavod za statistiku i evidenciju, Beograd, 1951.
- Popis stanovništva 1953, knjiga XIII, Stanovništvo i domaćinstva: podaci za naselja i delove naselja prema upravnoj podeli u 1953 godini, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1959.
- Popis stanovništva 1953, knjiga XIV, Osnovni podaci o stanovništvu: podaci za naselja prema upravnoj podeli u 1953 godini, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1958.
- Popis stanovništva 1961., knjiga X, Stanovništvo i domaćinstva u 1948, 1953. i 1961.: rezultati za naselja, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1965.
- Popis stanovništva 1961., knjiga XII, Migraciona obeležja: rezultati za naselja, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1966.

Popis stanovništva i stanova 1971., knjiga VII, Stanovništvo: stanovništvo i domaćinstva u 1948, 1953, 1961 i 1971. i stanovi u 1971.: rezultati po naseljima i opštinama, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1975.

Popis stanovništva i stanova 1971., knjiga IX, Stanovništvo: migraciona obeležja: rezultati po naseljima i opštinama, Savezni zavod za statistiku, Beograd, 1973.

Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 1981.: stanovništvo po naseljima, općinama i zajednicama općina, Dokumentacija 553, RZS SRH, Zagreb, 1984.

Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u 1981. godini, Tabela 193., Uporedni pregled broja stanovnika i domaćinstava 1948, 1953. i 1981. i stanova 1971. i 1981., rezultati po naseljima, Beograd, 1986.

Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 31. ožujak 1991., Stanovništvo prema narodnosti po naseljima, Dokumentacija 881, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 1992.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001., Stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, Statistička izvješća 1167, Državni zavod za statistiku, Zagreb, 2003.

Sistematski imenik naselja, stanje 31. ožujka 1981., Republički zavod za statistiku, Zagreb, travanj 1981.

Odluka o odobrenju promjene granica između NR Hrvatske i NR Slovenije, Službeni list FNRJ 16/1956.

Odluka o odobrenju promjene granica između NR Hrvatske i NR BiH, Službeni list FNRJ 51/1956.

Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2007., DZS, Zagreb, 2007.

Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, NN 90/92.

Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, NN 10/97.

Zakon o izmjenama i dopunama zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, NN 68/98.

Zakon o izmjenama i dopuni zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, NN 92/01.

Zakon o izmjeni i dopuni zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, NN 83/02.

Zakon o izmjeni i dopuni zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, NN 25/03.

Zakon o izmjeni zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, NN 107/03.

Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, NN 86/06.

Zakon o lokalnoj samoupravi i upravi NN 90/92.

Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi, NN 33/01.

Ivan Zupanc, asistent

Geografski odsjek, Prirodoslovno-matematički fakultet

Marulićev trg 19, 10000 Zagreb, Hrvatska, e-mail: izupanc@geog.pmf.hr